

Pomen slovenščine

Slovenski jezik v zamejstvu pridobiva iz leta v leto na pomenu. Danes se že velik del italijanske javnosti zaveda, da mu je v naših krajih bolj potrebno znanje slovenščine kot pa kakega »svetovnega« jezika, npr. angleškega ali francoskega, za katerega večina tistih, ki se ga učijo v šoli, v vsem življenju nima priložnosti, da bi se ga posluževali.

Danes bi že težko našli tržaško ali gorško trgovino, v kateri ne bi imeli vsaj nekoga z znanjem slovenščine.

Toda največkrat se dogaja, da za to zlasti kupci iz Slovenije ne vedo, posebno še zato, ker v večini trgovin pa tudi gostiln ni nikakega slovenskega napisu. Pri tem ne mislimo na napis »Tukaj govorimo slovensko«, ki je žaljiv, ker v teh krajih slovenski človek ni kakšen tuji turist, ampak je domačin in bi morala biti zato dvojezičnost nekaj povsem naravnega. Ta naravna dvojezičnost kot »Aperto - Odprto« ali »Vietato fumare - Kaditi prepovedano« ali »Cassa - Blagajna« ipd. pa ne pomeni samo priznanja, da v naših krajih živijo avtohtono tudi slovenski ljudje, ampak pove tudi vsem njim od tu in z onstran meje, da je v trgovini ali gostilni in drugod tudi osebje, ki govori njihov jezik. S tem bi bilo prihranjenih mnogo nerodnosti z ene in druge strani: slovenskemu kupcu, ki se spomni, kako so ga včasih grdo gledali, če je spregovoril slovensko besedo, ali pa to, da mu danes zamerijo, če ne spregovori v svojem jeziku, češ, kako se ponižuje in sramuje svoje govorice; nadalje osebju, ki se mu ni treba pretvarjati z italijanščino zaradi vpljudnosti, če jih (ako ni bilo nikakega slovenskega napisu) kupec nagovori v slabi italijanščini in so seveda prepoznali njegovo slovensko poreklo. In končno takšno mirno pogovarjanje in razlaga v jeziku kupca ustvarja večji promet, saj pritegne veliko novih kupcev.

Pomislimo, kako nperijetno je, če te v slovenski gostilni, kjer te osebno ne pozna, pozdravijo z »buongiorno« in s »prego«, ali pa skušajo uganiti po obleki in po obnašanju, če si mogoče Slovenec. Pa zaradi gotovosti končno le pozdravijo po italijansko, da ne bi izgledalo, da se ti že na nosu vidi tvoje slovenstvo. Vse to izhaja iz še do danes ne povsem premagane preteklosti. In še danes se zgodi, da je oni, ki se poslužuje slovenščine, dokaj surovo postrežen.

Nekateri mislijo, da so slovenski ljudje že po naravi servilni in strahoponižni. Toda zadeva je malo drugačna. Gre za socialni odnos podeželja do mesta. Deželan

(Dalje na 8. strani)

Ogorčenje zaradi aretacije F. Warascha

Kot strela z jasnega je konec prejšnjega tedna med nas udarila vest, da je avstrijska policija v Celovcu zaprla glavnega tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev Filipa Warascha. Medtem ko pišemo, se znani predstavnik koroških Slovencev še vedno nahaja v celovških zaporih, kamor so ga vtaknili po nalogu celovškega javnega tožilstva, češ da je osumljen, da je nekemu 60-letnemu celovškemu Nemcu izročil 12. novembra eksploziv ter ga nagovarjal, naj izvede atentat na električni transformator v Celovcu.

Celotna zgodba je tako fantastična, da bi ji sploh ne mogli verjeti, če ne bi vedeli, da je bil Filip Warasch dejansko odpeljan v celovške zapore. Kaj pravzaprav tiči za vsem tem? Prav gotovo imata prav vodstvi obeh slovenskih koroških organizacij, ko izjavljata, da gre za provokacijo in za novo obliko ustrahovanja slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji, katere osrednja vlada in vodstva vseh treh glavnih političnih strank so enostavno kapitulirala pred Heimatdienstom, se pravi pred nemško nacionalistično organizacijo, ki streže koroškim Slovincem po življenju.

Zanimivo in značilno je, da so Filipa Warascha aretirali prav v času, ko hočejo avstrijske oblasti vsiliti koroškim Slovincem zakone iz lanskega julija, ki pa jih naša manjšina upravičeno odklanja, ker so v kričnem nasprotju s črko in duhom 7. člena avstrijske državne pogodbe. Omenjeni zakoni namreč pogojujejo priznanje pravic manjšini njenemu številu, kar dejansko pomeni, da koroški Slovenci glede na posebne razmere, v katerih živijo že desetletja in desetletja, ne bodo nikoli uživali svojih pravic.

Filip Warasch je eden tistih vodilnih oseb na Koroškem, ki se je najodločneje upiral izvedbi tega načrta, ki je koroške Slovence tudi zelo jasno opozarjal na resnični namen avstrijskih oblasti ter tudi javno in glasno razkrinkaval njihove nakane. Kot glavni tajnik Narodnega sveta je poleg tega pokazal velike organizacijske sposobnosti, kar se je izkazalo z nastopom Koroške enotne liste na občinskih in deželnih volitvah in ob štetju v lanskem novembru. Narodni svet koroških Slovencev je tudi po njegovi zaslugi danes zelo aktivna, dinamična ter zlasti bojovita politična organizacija, ki je predramila koroške Slovence in sploh poživila politično življenje v deželi.

Jasno je, da vse to ne more biti pogodu Heimatdienstu in njegovim priveskom tudi v odgovornih avstrijskih krogih. Tako je prišlo do odločitve, da je treba Warascha in njemu podobne onemogočiti. Kako? Odgovor na to vprašanje najdemo v tem, kar se je zgodilo konec prejšnjega tedna: osumiti Warascha in morda še koga drugega teroristične dejavnosti.

Kot vidimo, manjka avstrijskim oblastem tudi domišljija, če so se odločile za že zdavnaj znane policijske metode v ravnanju z ljudmi, ki se z demokratičnimi sredstvi borijo za najosnovnejše človekove pravice, za pravico do obstanka.

Filipu Waraschu in Narodnemu svetu koroških Slovencev izrekamo v tem trenutku preizkušnje vso našo solidarnost s prepričanjem, da bosta lahko v kratkem s še večjim navdušenjem in s še večjo odločnostjo nadaljevala boj v korist svojega ljudstva in v korist resnične demokracije na Koroškem.

EUROKOMUNIZEM IN DISIDENTI

Na pisalni mizi tajnika italijanske komunistične partije Berlinguerja se množijo pisma vzhodnoevropskih oporečnikov, v katerih ga pozivajo, naj intervenira v njihovo korist v Kremlju, Pragi, Varšavi in Vzhodnem Berlinu. Berlinguer in njegov svetovalec za zunanjo politiko Segre prav gotovo nista pričakovala, da bo evrokomunizem povzročil tolikšen nezaustavljiv plaz. Čeprav so na Vzhodu uradni krogi skušali zabrisati pomen pluralizma, se je v širokih delavskih in intelektualnih krogih morda prvič porajal dvom o upravičenosti vstousmerjenega vodstva mednarodnega komunističnega gibanja. Evroko-

munizem je dobil uradno priznanje na berlinski konferenci komunističnih in delavskih partij v govorih Berlinguerja, Francoza Marchaisa in Španca Carrilla. Istočasno je, tako zdaj tolmači Segre, evrokomunizem postal rešilna bitka, močan ideološki - moralni argument v rokah disidentov. Drugod so se nevarnosti neustavljivega plazu, ki ga predstavlja evrokomunizem, zavedli že mnogo prej. Že junija je ideološka revija vzhodnonemške partije DOKUMENTE pisala, da se delavci sprašujejo, kaj naj pomenijo ti novi pogledi, saj gre brez dvoma za izzivanje vseh vzhod-

(Dalje na 7. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 30. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Vera in naš čas; 10.00 Praznična matineja; 10.30 Nedeljski sestanek; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Rokovnjači«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.15 Slovenske ljudske pesmi; 13.35 Klasično, a ne prereno; 14.00 Kratka poročila; 14.05 Rock-opera; 14.35 Orkestri; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 31. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavan; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Tjavan; 9.30 Obletnica tedna; 9.45 Iz svetovne folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.30 Poslušali boste; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 16.00 Koncert zbora »Branko Kršmanović«; 16.25 Melodije; 17.00 Poročila; 17.05 J. Massenet: Werther, opera; 18.00 Poročila; 18.05 Čas in družba; 18.20 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : TOREK, 1. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavan; 9.40 Iz italijanske folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Kulturni spomeniki; 11.00 Prosta pot; 11.30 Poročila; 11.35 Vaše mnenje; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Jules Massenet: Werther, opera; 17.40 Mojstri jazz; 18.00 Poročila; 18.05 Pravorečje; 18.15 Slovenski zbori; 18.30 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : SREDA, 2. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavan; 9.30 Liki iz naše preteklosti; 9.45 Iz slovenske folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Naši kraji in ljudje; 11.00 Glasbena šahovnica; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Jules Massenet: Werther, opera; 18.00 Poročila; 18.05 »Na poti v Acapulco«, radijska drama, Chris Barnard, prevedla Nada Konjedić; 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 3. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Folklor; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Kje so moje rožice; 11.00 Popevke; 11.30 Poročila; 11.35 Jazz; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Koncert; 18.00 Poročila; 18.05 Nicolò Tommaseo; 18.20 Revija pevskih zborov 1976; 18.35 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : PETEK, 4. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavan; 9.30 Karnajska dolina v delih Ippolita Nieva; 9.40 Zborovska glasba; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.35 Ljudsko izročilo; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Komorni orkester »Ferruccio Busoni«; 17.30 Kdo vam je bolj všeč; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.25 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 5. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavan; 9.30 Pojdim se glasbo; 10.00 Poročila; 10.15 Koncert; 10.40 Družina; 11.00 Lahka glasba; 11.30 Poročila; 11.35 Pratika; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Poslušajmo spet; 17.00 Poročila; 17.05 Izbirajte; 18.00 Poročila; 18.05 »Smrt v dvigalu«, radijska zgodba, napisal Aleksander Marodić; 18.30 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

Ssk ob aretaciji Warascha

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je obravnavalo najnovejšo dogodke na Koroškem, kjer Slovenci bijejo svoj odločen in težak boj za ohranitev slovenstva in za uveljavitev svojih demokratičnih in narodnostnih pravic, ki so jim na papirju zagotovljene na podlagi čl. 7 državne pogodbe in splošnih človečanskih pravic.

Z zaprepačenostjo smo Slovenci v Italiji zvedeli za nenadno aretacijo Filipa Warascha — je rečeno v tiskovnem poročilu SSK — do katere je prišlo 21. januarja t.l. baje izključno na podlagi izjav človeka, za katerega se trdi, da je konfliktnega, labilnega in psihično ogroženega značaja. Deželno tajništvo SSK z ogorčenjem ugotavlja, da je bil Filip Warasch, organizacijski tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev, aretiran po spektakularni operaciji avstrijske policije, pri kateri je sodelovalo nad 100 agentov, s čimer je policija nedvomno hotela predstaviti javnosti vod-

stvo organizacij koroških Slovencev kot krdelo kriminalcev. Deželno tajništvo SSK prav tako protestira, ker ni bilo Waraschu omogočeno govoriti s svojim odvetnikom, kot je pripornikom dovoljeno v drugih državah Evrope.

Deželno tajništvo SSK ob vsem tem ugotavlja, da je aretacija Filipa Warascha čisto navaden poskus zmesi in nazven diskreditirati koroške Slovence v tej odločilni fazi njihovega narodnostnega boja, ko se pripravljajo na razgovore z dunajsko vlado in vreči temno senco na osrednji koroški slovenski organizaciji, posebej pa na Narodni svet koroških Slovencev, ki deluje na načelih slovenstva, demokratičnosti in krščanstva, da bi tako zatrl v kali njegovo plodno delovanje na Koroškem v smislu odprtosti in dialoga vseh koroških Slovencev.

Deželno tajništvo SSK izreka zato prepričanje, da se bo čimprej razkrojilo ozadje te očitne provokacije proti koroškim Slovincem, ki so se tako odločno uprli krivičnemu narodnostnemu štetju, in izraža NSKS svojo solidarnost z željo, da ga ta aferi okrog njegovega organizacijskega tajnika niti najmanj ne bo zmedla v pravičnem boju za rešitev narodnostnih in demokratičnih pravic Slovencev v Avstriji.

—o—

Nova številka tržaškega tednika »Il Meridiano« prinaša daljši članek o aretaciji tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev Filipa Warascha. List je pred kratkim že prinesel daljše poročilo o dogajanju na Koroškem.

ZA TISKOVNI SKLAD

Gospa Marija Grmek je darovala za tiskovni sklad Novega lista 4000 lir. Enako vsoto je darovala za tiskovni sklad gosposkična Jasna Repinc.

»Spretna poteza« avstrijske vlade

»Spretna avstrijska politična poteza«, bi lahko rekli k izjavi avstrijskega notranjega ministra, da je Avstrija pripravljena dati politično zavetje vsem podpisnikom »Listine 77« na Češkoslovaškem. Že prej je dal tako izjavo časnikarjem sam kancler Kreisky. To velja seveda za primer, da bi podpisniki protestne listine proti postopanju češkoslovaški oblasti to želeli oziroma če bi se znašli v težavah in bi se hoteli izseliti v tujino.

Avstrijska vlada je s tem dosegla, da se piše o tej ponudbi na prvih straneh vsega zahodnega tiska, v katerem vzbuja zdaj stvar podpisnikov »Listine 77« posebno pozornost, in da je prikazana avstrijska politika v posebno demokratični in svobodoljubni luči. Zadnji čas je bila deležna avstrijska vlada v zvezi s politiko do slovenske manjšine na Koroškem precejšnje in ne preveč simpatične publicitete v evropskem in ameriškem tisku. S to diplomatsko potezo pa je dosegla, da se piše o njej s simpatijo. Posledica je seveda ta, da evropska javnost nikakor ne bo mo-

gla verjeti, da lahko dela tako svobodoljubna vlada krivico kaki manjšini v mejah lastne države. Njeno zavračanje zahtev slovenske manjšine po narodnostnih pravicah se bo v tej luči zdelo mnogim v Evropi res samo upravičena obramba pred prenapetimi zahtevami komunističnih fanatikov, ščuvanih od zunaj, kot se glasi uradna teza avstrijskih strank in »Heimatdiensta«.

—o—

GRADIMIR GRADNIK OPROŠČEN

Danes, v četrtek, 27. t.m., je bila v Krimu sodna obravnava proti znanemu slovenskemu podjetniku in predstavniku ter kandidatu Slovenske skupnosti v krinski občini, vinogradniškemu podjetniku Gradmiru Gradniku, češ da je pri zadnjih upravnih volitvah kršil volivni zakon, ker da je pred sodiščem delal propagando za slovensko listo. Sodišče ga je oprostilo s formulo, da ni zagrešil dejanja, katero mu je očitala obtožnica. Gradnika sta zagovarjala dr. Drago Štoka iz Trsta in dr. Peter Sanzin iz Gorice.

PROSTOR MLADIH

»Literarne vaje« v nevarnosti

Zgodilo se je, kar je bilo pričakovati: zaradi nenehnega dviganja tiskarskih stroškov je nastopilo hiranje in umiranje manjših listov in revij v Italiji in med njimi so seveda predvsem slovenski, ki lahko računajo le na zelo majhno tržišče, zmanjšano še zaradi tega, ker mlajše generacije zelo malo berejo slovenski tisk. Med prizadetimi revijami so tudi »Literarne vaje«, ta simpatična in zaslužna študentovska revijica, ki se je kljub vsem dosedanjim težavam priklopala že do 28. leta izhajanja. Zdaj pa ji grozi konec. V prvi letošnji številki, ki je izšla šele štiri mesece po začetku šolskega leta, je objavilo uredništvo izjavo, v kateri je med drugim rečeno: »Ta številka Literarnih vaj se je močno zakasnila, ker so se tiskarski stroški tako povečali, da ni več mogoče izdajati lista. Prosili smo za podporo na več straneh, a nismo dobili ničesar. Šele ko je Državni trgovski tehnični zavod »Žiga Zois« iz Trsta sklenil, da plača eno številko, smo se odločili, da izdamo tri številke. Morali pa smo povišati ceno na 400 lir za izvod...«. Uredništvo se tudi zahvaljuje znanemu prevajavcu iz slovenske literature dr. Ferdinandu Koledniku za dar 10.000 lir. Potem opozarja, da je na Literarne vaje naročena le dobra tretjina dijakov slovenskih srednjih šol na Tržaškem in Goriškem. Večji del mladine je torej brezbrizen, če izhaja taka slovenska dijaška revija ali ne, in to velja seveda tudi za njihove starše.

Celoletno povest piše Lidija Rupel s klasičnega lica. Povest ima naslov »Velikašna podoba ljubezni« in torej že v naslovu jasno pove, za kaj gre v njej. Glavna junakinja je dekle, ki so jo bili starši pustili pri stari materi na vasi, ko so se preselili v mesto, ker so se pomeščanili. To mesto je Ljubljana, čas dogajanja pa menda tam nekje pred prvo svetovno vojno. Toda mlada avtorica nam prikaže tedanjo Ljubljano kot nekakšno nemško mesto; vso besedo imajo Nemci, ponemčeni so tudi njeni starši. To seveda ne odgovarja resnici, kajti vladajoča plast v Ljubljani so bili že tedaj Slovenci. Ljubljana je imela slovenskega župana, in sploh je imela glavno mesto avtonomne Kranjske dežele vedno slovensko večino. To pomeni, da se je avtorica premalo dokumentirala o tedanjih razmerah v Ljubljani oziroma da je podlegla napačnemu prikazovanju novejših slovenske zgodovine. Drugače pa njena povest teče in v jezikovnem pogledu ji ni kaj očitati.

Med številnimi prispevki je precej takih, ki vzbudijo zanimanje bralca s svojo mladostno svežino in fantazijo, tako npr. fantastična pustolovska zgodba Aleksandra Sedmaka in Fabia Candottija »Če ni resnična, pa bi lahko bila«, »Trenutki mladosti« Jasne Rodošek, »Rada bi bila srečna« Majde Košuta, »Spomini« Borisa Artača in zlasti začetek počitniškega potopisa o potova-

nju po skandinavskih deželah, pri čemer pa je napravil avtor Igor Kuret z znanstvenega lica v naslovu napako v švedski besedi »Svenska«, kajti piše se z navadnim in ne dvojnimi w, švedski jezik namreč ne pozna dvojnega w, razen v izposojenkah. Aktualno noto je ubrala Martina Repinc v zgodbi »Zavoženo življenje«, kjer prikazuje žalostni konec mladeniča, ki se je vdal mamilom.

Pesmi sta prispevala Suzi Pertot — namreč štiri pesmi pod skupnim naslovom »Poletne« — in M.N. z učiteljskega, ki jih je objavila kar osem pod skupnim naslovom »Moj svet«. Pesmi obeh so seveda še začetniške, a iz njih diha iskreno doživljanje in prisrčna neposrednost, tako da nas bolj ganejo kot izdelki kakir znanih psevdopisnikov. Številko krasijo dijaški linorezi, manjkajo pa knjižne ocene in kulturna poročila, kot v prejšnjih letnikih. Tudi to je nedvomno posledica denarne krize, v kateri so se znašle »Literarne vaje«. Menimo, da bi bila naša javnost dolžna pomagati s kako nabirko.

—o—

Izšla je četrta številka »Pastirčka« s prikupno vsebino. Najprikupnejša pa so pisemca otrok.

JUGOSLOVANSKO ODLIKOVANJE
Dr. TISCHLERJU

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju, Gustav Vlahov, je bil na poslovnem obisku na Koroškem, ker zapušča Avstrijo, in je ob tej priložnosti izročil dr. ošku Tischlerju, dolgoletnemu voditelju koroških Slovencev, red jugoslovanske zvezde z zlatim vencem, s katerim ga je odlikoval predsednik SFR Jugoslavije Broz Tito »za njegovo življenjsko delo v razvijanju in negovanju slovenske narodne zavesti in za njegov prispevek v razvijanju dobrososedskih odnosov republike Avstrije z Jugoslavijo«, kot je dejal veleposlanik, ki se je ob tej priložnosti podal v stanovanje dr. Tischlerja, ker je ta bolan.

Predsednik Carter misli baje začeti z odločno zunanjo politiko, ki se ne bo več ravnala po Kissingerjevem konceptu dveh polov: Washington - Moskva ali po konceptu trikotnika Washington - Moskva - Peking, ampak bo obravnavala svet kot mnogostranski in mnogocentričen. Pri tem se bo baje bolj oziral tudi na evropske zaveznike, h katerim je že poslal svojega podpredsednika Mondala. Bomo videli.

S 1. januarjem je začel veljati v Kanadi zakon, po katerem bodo lahko dobili priseljenici kanadsko državljanstvo že po treh letih.

Izredno pomembno študijsko srečanje v Trstu

Kot smo poročali v zadnji številki, se danes (četrtek, 27. januarja) začne v Kulturnem domu v Trstu »Simpozij o socio-gospodarskih in prostorskih problemih Slovencev v Italiji, ki ga prireja Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta (SLORI). Po budo tega našega inštituta je treba vsakakor toplo pozdraviti, saj je bil že skrajni čas, da se je manjšinska problematika začela tudi znanstveno preučevati, kajti na ta način se bodo zlasti politične sile, ki delujejo znotraj manjšine same in tudi izven nje, lahko pravilneje in učinkoviteje ravnale pri svojih izbirah in odločitvah.

V našem listu smo že pred leti večkrat poudarili nujnost znanstvenega pristopa pri obravnavanju manjšinskih vprašanj, česar smo in še vedno hudo pogrešamo. Tako smo pisali, da pogrešamo zlasti temeljito sociološko raziskavo na celotnem ali vsaj na delu manjšinskega ozemlja, kar je imelo za posledico, da je zaradi neznanja dejanskih razmer, zaradi njihove napačne slike in zaradi nujno subjek-

tivnega ali čustvenega gledanja na določene situacije marsikdaj prišlo do napačnih in morda tudi manjšini škodljivih političnih izbir in odločitev. Kdor pa se je v okviru slovenske manjšine skušal zavzemati za znanstveni pristop pri svojem političnem oziroma javnem delovanju, ta se je nujno moral ravnati po shemah oziroma po znanstvenih izsledkih v vsedržavnem ali kvečjemu deželnem merilu, ki pa so bili vsi rezultat dela italijanskih raziskovalcev, o katerih pa je znano, da tako rekoč sploh ne upoštevajo prisotnosti slovenske narodnostne skupnosti in njenih specifičnih problemov.

Zato smo tudi toplo pozdravili ustanovitve Slovenskega raziskovalnega inštituta, saj je to bil pogoj in je danes tudi jamstvo, da se razmere začenjajo postopno spreminjati.

Ravnatelj SLORI-ja dr. Karel Šiškovič nam je v nevezanem razgovoru obrazložil izhodiščna načela, po katerih bo potekal simpozij v Kulturnem domu v Trstu. Predmet razprav bodo socio-gospodarski in prostorski problemi naše manjšine, kar pomeni, da je pozornost obrnjena na tiste

(Dalje na 8. strani)

—o—

DRUŠTVO

SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV
Donizettijska ulica 3 — TRST

priredi v ponedeljek, 31. januarja, 1977:

ODPRTO OKROGLO MIZO

O NAŠEM TISKU

s sodelovanjem urednikov.

Večer bo v dvorani Slovenske prosvete
v Donizettijski ulici 3 ob 20.15. Vabljeni.

Slovenski kulturni klub

Slovenski kulturni klub je na svojem rednem občnem zboru z dne 15. januarja pregledal opravljeno delo v pretekli sezoni in določil program za bodoče delo v tekočem letu. Poročili sta podala predsednik Šturman in tajnica Besednjak. Na občnem zboru so tudi izvolili novi sedemčlanski odbor, ki si je na prvi seji takole porazdelil funkcije: predsednica je Marija Besednjak, podpredsednik Robert Šturman, blagajnik Boris Raubar, tajnik Stanko Possega, za obveščanje pa je

zadolžena Anka Peterlin. V odboru sta poleg imenovanih še Veronika Brečelj in Maja Lapornik.

Za prihodnjo soboto napoveduje SKK nadvse zanimivo okroglo mizo o zamejskih revijah Mladiki, Zalivu, Danu in Mostu. Vse štiri revije izhajajo v Trstu daljšo ali krajšo dobo. Na srečanje so zagotovili svojo udeležbo uredniki M. Maver, B. Pahor, M. Košuta in A. Lokar. Okrogla miza bo v soboto, 29. januarja, ob 19.30 v društvenih prostorih v ulici Donizetti 3.

PREJELI SMO:

TISKOVNO POROČILO SSO

Odbor Sveta Slovenskih organizacij je 18. januarja imel v Jamljah svojo drugo sejo, ki jo je posvetil strukturi organizacije, delovnemu programu in akcijskim smernicam. Odbor je preučil prošnje za pristop novih organizacij in društev v SSO in sklenil seznaniti ustanovne in nove člane z ustrojem in delovnim programom SSO, ki začenja dobivati vse bolj konkretno podobo. Tako se je odbor odločil dati pobudo za množično proslavo ob 25. obletnici smrti in 100-letnici rojstva Vinka Vodopivca, ki jo bo SSO organiziral v juniju na Goriškem. Izdelan je že bil osnutek programa proslave, ki ga bodo dobila v preučitev društva in zveze, ki bodo pri organiziranju proslave sodelovale. Poleg tega je odbor razpravljal še o vrsti drugih aktualnih vprašanj, poudaril potrebo po enotnem šolskem okraju za vse slovenske šole v Italiji in opozoril na okrnitev slovenskih radijskih oddaj v okviru RAI-a, ki so prikrajšale slovenske poslušalce in radijske naročnike za večerne programe. Istočasno pa je bila poudarjena potreba po uvedbi slovenskega televizijskega programa.

Končno je odbor zavzel stališče v zvezi s sovražnim pisanjem Primorskega dnevnika; v tem smislu SSO odklanja zlonamerno tolmačenje Primorskega dnevnika glede resolucije Sveta Slovenskih Organizacij o Osimskem sporazumu med Italijo in Jugoslavijo, ker tako tolmačenje ne odgovarja ne duhu in ne vsebini izjave. Stališče SSO je jasno izraženo v besedah: »... pozdravljamo politični del sporazuma, s katerim obe državi dokončno urejmeta vprašanje državnih meja in medsebojnih odnosov.« Za SSO je Osimski sporazum gotovo dejstvo in vprašanje ratifikacije je samo še stvar formalnosti. Pomisleki, ki jih je odbor SSO izrazil v resoluciji glede gospodarskega dela sporazuma, se tičejo samo lokacije industrijske proste cone, »ki bo lahko pomenila nacionalno uničenje slovenske narodne skupnosti na Krašu z odtujitvijo slovenske zemlje po novih naseljenih«. Ta grožnja je še vedno živa in nihče, ne na eni ne na drugi strani meje, je ni ne z besedami ne z dejanji odpravil.

POJASNILO SSK — DOLINA

V vestniku »NAŠA OBČINA«, ki ga je kot enkratno številko izdala dolinska občinska uprava v začetku januarja letos, sta iz izjave podpisane občinskega svetovaleca iz nerazumljivih razlogov izpadla v slovenskem izvirnem besedilu dva kratka stavka, zaradi česar je smisel celotnega zadevnega mesta nelogičen in nerazumljiv. Zadevni okrnjeni stavek se pravilno glasi: »... Prav zaradi tega upa, da bo novi objekt (kulturni dom v Boljuncu) preprečeval asimilacijske težnje, saj je bil prav v ta namen zgrajen. Zaradi takšnega zadržanja se (SSK) ne misli ponašati, ker to ni v njenem pojmovanju dela za javno korist, ki je prva dolžnost vseh javnih upraviteljev od večine do manjšine.«

V italijanskem prevodu pa je smisel popolnoma obrnjen, kjer pravi: »...Speriamo quindi che la casa di cultura serva a tendenze di assimilazione, essendo questo il fine per cui è stata costruita.« (!)

Da bi bralci vestnika čimprej poznali točno besedilo izjave, prosim uredništva slovenskih časopisov, da objavijo to pojasnilo.

S spoštovanjem!

Alojz Tul
načelnik svetovalske skupine SSK

Tržaški župan najavi odstop

Nenavadno število občinstva je sledilo zadnji seji tržaškega občinskega sveta v torek, 25. januarja. Prisotni so bili predstavniki nameščencev tovarne Bloch in podjetja Dreher, na začetku seje pa tudi številni zastopniki delegacije slovenskih staršev iz vzhodnega in zahodnega kraškega predela tržaške občine. Svet je odobril najprej resolucijo, ki se zavzema za rešitev kriznega položaja v podjetju Bloch, saj so s prekinitvijo stečajne uprave vseh podjetij Bloch v državi dejansko od 15. januarja dalje delavci odpušteni. Predstavniki posameznih skupin so soglasno podprli resolucijo. Kot znano, so se za prevzem podjetja zanimali številne industrije tekstilnega sektorja. Odkupna cena pa je precej visoka, ker je tržaški obrat z razliko od ostalih po državi najsodobneje zasnovan. Francoska družba Bic je umaknila svojo ponudbo. Zelo resno pa sta se zanimali za prevzem podjetja v kooperaciji slovenski tekstilni podjetji Tekstil in Polzela. Liberalni svetovalec Zimolo je v svoji glasovalni izjavi edini podčrtal pobudo in jo označil kot zelo pozitivno kot možen konkreten primer sodelovanja med tržaškimi in jugoslovanskimi podjetji kot uvod v uresničevanje širšega sodelovanja, ki ga predvidevajo osimski sporazumi. To bi bila lahko preizkusna deska še nejasnih širših načrtov. Občinski svet je odobril na desetine upravnih sklepov. Med temi naj omenimo privoljenje na poimenovanje openske osnovne šole po pisatelju Francetu Bevku. Postopek se je vlekel že od leta 1973. Zdi se, da je glavno težavo predstavljalo dejstvo, da še ni preteklo deset let od Bevkove smrti. Dejansko je bila za iz-

glasovanje sklepa potrebna dvotretjinska večina. Svet je poimenovanje soglasno sprejel. Z večino glasov je bila sprejeta tudi varianta ureditvenega načrta za področje pivovarne Dreher.

Važno vlogo pri rešitvi vprašanja je odgovorno izpolnila svetoivanska konzultacija. Področje bo le delno služilo za zasebno stanovanjsko gradnjo. Tretjina področja je dodeljena javnim storitvam, s čimer bo rešeno pereče vprašanje šolskih gradenj pri Sv. Ivanu. Četrtna zazidalne površine pa bo dodeljena gradnji ljudskih hiš. Gre za prvo uresničitev smernic za katere se je zavzemala konzultacija in sicer povratka ljudskih gradenj v samo mestno središče in zaustavitve širjenja gradenj na robu mesta.

Ob sklepu seje je župan Spaccini podal kratko izjavo, v kateri je izrazil pripravljenost odbora, da sprejme najprimernejše odločitve v skladu s spremenjenim političnim položajem. Gre torej za nekakšno napoved ostavke in morebitne preosnove odbora. Župan ni izrecno najavil ostavke, ker se bo razčiščenje pričelo v ponedeljek v pokrajinskem svetu, kjer je predsednik Zanetti že najavil odstop. Po drugi strani bi bilo kaj neprimerno, da bi Spaccini po formalnem odstopu nastopil pri odposlanstvu zunanjepolitične senatne komisije, ki je prevzelo nalogo, da preveri stališče krajevne uprave pred nadaljevanjem razprave o ratifikaciji osimskih dogovorov.

—o—

V sredo so javili, da bo jugoslovanski predsednik Tito v februarju napravil svoj obisk v Egiptu, ki je bil na programu že za januar.

Umobolnica v Trstu bo ukinjena

Vodilna vsedrjavna občila so z velikim poudarkom poročala o tiskovni konferenci, ki sta jo sklicala predsednik tržaške pokrajine Zanetti in ravnatelj tržaške psihiatrične bolnice Basaglia. V dneh, ko časopisi poročajo o nasilju nad duševno ogroženimi po številnih italijanskih bolnicah in drugod po svetu, sta najavila ukinitve tržaške umobolnice. Gre za dosleden razvojni proces psihiatrične preosnove, ki ima za vodilno središče naše mesto. Delo Basaglieve ekipe ob podpori tržaške pokrajine je uresničilo človeško neprecenljiv rezultat, čeravno je delno naletelo vsaj v začetnem obdobju na odpor pri širši javnosti. Naj navedemo le osnovni podatke. Leta 1971 je bilo pri Sv. Ivanu 1.200 bolnikov, od katerih je bilo 840 obvezno priprtih. Usoda teh ljudi je bila zapečatenata. Dejansko so bili življenjsko obsojeni. Danes je v bolnici le kakih sto duševnih bolnikov, od katerih je večina starejših, ki so preživeli večji del svojega življenja v zaprti ustanovi in jih je bilo težko rehabilitirati, predvsem pa jih je težko, zaradi visoke starosti, vključiti v živo socialno tkivo. Ostali so se vrnili v svoje družine ali so se samostojno vključili v življenje. Uprava je poskrbela za primerna stanovanja. V območju bolnice pa je ostalo še kakih 400 prostovoljnih gostov, za katere še

niso uspeli najti primerne namestitve zaradi gmotnih razlogov. Bolnico bodo zaprli septembra. Za duševno zdravje skrbi pet središč, ki so porazdeljena po ozemlju pokrajine in služijo celotnemu prebivalstvu. Središča se bodo vključila v zdravstveno mrežo, ki jo predvideva zdravstvena reforma. Za nujne posege bo še skrbelo središče pri Sv. Ivanu, dokler se ne bo preselilo v splošno bolnico. Za popolno vključitev ljudi, ki so trpeli v srednjeveškem oklepu umobolniške ustanove, je pa potrebno razumevanje in soodgovornost celotnega prebivalstva in tudi obsežnejša gmotna podpora.

Aktivni delež pri uresničevanju preosnove imajo številni člani naše narodnostne skupnosti. Slovenci so primarij psiholog, številni psihiatri, psihiater psihonalist in mnogi socialni in zdravstveni delavci, ki so se aktivno vključili v plodno delo.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Carsten Krüger - Ludwig Volker

MAKS ŽVIŽGAC

mladinska igra v dveh delih

V petek, 28. januarja in v torek, 1. februarja
ob 15.30

Nastop okteta »Gallus« v palači Attems

Abonmajška glasbena sezona v Gorici, ki jo skupno prirejajo Glasbena matica, Slovenska prosvetna zveza in Zveza slovenske katoliške prosvete, poteka po napovedanem programu in tako smo lahko v petek, 21. t. m., slišali uveljavljeni oktet »Gallus« iz Ljubljane, ki je v lanskem letu praznoval 10-letnico ustanovitve. V zadnjem obdobju je umetniško vodstvo te pevske skupine prevzel mladi dirigent Milivoj Šurbek, sicer dirigent v ljubljanski Operi. Oktet »Gallus« je prav pod njegovim vodstvom po mnenju glasbenih strokovnjakov dosegel zavidljivo umetniško raven.

Oktet je svoj spored pričel s skladbami Jakoba Petelina - Gallusa. Pokazal je odlično poznavanje zahtevne tehnike renesančnega načina petja in s prepričljivim podajanjem dostojno predstavil prvega velikega slovenskega skladatelja, po katerem nosi ta pevska skupina ime. Prijetno novost je pomenil zlasti širšemu občinstvu dokaj neznan Gallusov motet z naslovom »Ave Maria«. Drugo skupino pesmi so sestavljale stvaritve, napisane v modernih atonalnih glasbenih sistemih, ki zahtevajo od izvajalca izreden pevski napor, zanesljiv posluš in prav osebno nagnjenje k sodobnemu glasbenemu izrazu. Pevci so vse te zahteve v celoti izpolnili in tako prispevali k temu, da je občinstvo, sicer nevaženo tovrstne glasbe, z zanimanjem dojemalo skladbe slovenskih skladateljev Marija Kogoja oz. Marijana Gabrijelčiča, Pavleta Merkuja, Ubalda Vrabca (oktet je zapel skladbo »Tolmin«), Pavla Šivica in Lojzeta Lebiča.

Po odmoru so gostje iz Ljubljane zapeli še dve skupini pesmi. V prvo so uvrstili starejše slovenske umetne pesmi, zrasle še iz romantičnega izročila, od katerih naj posebej omenimo vsaj dve manj znani, ki pa sta pomenili zanimivo poživitev našega starejšega zborovskega repertoarja, Ada-

mičevo »Kmečko pesem« in Ipavčevo »Potno pesem«. Oktet »Gallus« je svoj koncert zaključil s slovenskimi ljudskimi pesmimi v priredbah dirigenta Milivoja Šurbeka, Danila Svare, Rada Simonitija, Jakoba Ježa, Karla Pahorja in Jožeta Gregorčiča. Na koncu so pevci navdušenemu občinstvu dodali še dve znani skladbi, Vodopivčevo »Žabe« in koroško ljudsko »Mrzel veter, tebe žene« v priredbi Luke Kramolca.

Člani okteta »Gallus« so amaterji, vendar kljub temu kažejo zavidljivo izvajalsko in umetniško raven. Po glasovni zlitosti, iz katere izhaja prav značilen skupni zvok in sposobnosti prepričljivega izvajanja stilno najraznovrstnejšega repertoarja jih pri tovrstnih manjših pevskih ansamblih presega samo še Slovenski oktet. Gostje iz Slovenije so povsem zadovoljili poslušalce, ki so popolnoma zasedli veliko dvorano palače Attems, to je reprezentativen prostor, ki je s svojo starinskostjo dajal primeren arhitektonski okvir temu koncertu komornega značaja.

—o—

KOŠIČEVA RAZSTAVA V TRŽIČU

Slikar Andrej Košič razstavlja od 21. t. m. do 1. februarja v galeriji La Sfera (palača Jadranskega Lloydja v ulici Duca d'Aosta 5) v Trzinu. Razstava je odprta vsak dan od 11.-12.30 in od 17.-19.30, v nedeljo pa od 10.30 do 12.30. V ponedeljek zaprto.

S TRŽAŠKEGA

Umrli je dr. Rudolf Marc

V sredo, 26. t. m., so v Trstu pokopali dr. Rudolfa Marca, dolgoletnega predsednika Slovenskega dobrodelnega društva in bivšega profesorja na slovenskih srednjih šolah v Trstu. Pokojnik, ki je bil star 73 let, se je rodil pri Sv. Ivanu v Trstu, kjer je po prvi svetovni vojni tudi diplomiral iz gospodarskih ved. V razdobju med obema vojnama je bil zaposlen v raznih trgovinskih podjetjih, po zadnji vojni pa se je odločil za profesorski poklic. Med drugim je bil več let profesor nemškega jezika na trgovski akademiji.

Dr. Marc je bil po drugi svetovni vojni dolgo let v vodstvu Slovenske demokratične zveze ter tudi odgovorni urednik njenega glasila »Demokracija«. Bil je med ustanovitelji slovenskega dobrodelnega društva in njegov predsednik do smrti. Prav v tej organizaciji je pokazal vse svoje sposobnosti in zlasti dobroto svojega srca. Kot zastopnik Slovenske skupnosti je vrsto let bil tudi član pokrajinskega nadzornega odbora v Trstu, kjer je imel priložnost podrobneje seznaniti se s problematiko občinskih uprav.

Dr. Rudolfa Marca, ki je bil zvest sin svoje zemlje in ki je veliko dobrega naredil za naše slovensko ljudstvo, bomo ohranili v lepem spominu. Sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Beneško gledališče v Gorici

Gostovanje Beneškega gledališča, ki je v nedeljo, 23. t. m., nastopilo v nabito polnem Katoliškem domu v Gorici, bo vsem udeležencem prireditve gotovo še dolgo ostalo v spominu. Goste iz Beneške Slovenije je v imenu občinstva predstavil Viktor Prašnik iz Gorice, ki je na kratko spregovoril ne samo o umetniškem, ampak tudi o širšem pomenu tega gostovanja, važnega za prebujanje narodne zavesti ljudi v Nadiških dolinah. Pred samim igralskim nastopom je zapel zbor »Rečan« z Ljes, ki je izvajal več pesmi, med katerimi so prevladovala seveda domače beneške, v spored pa je vpletel tudi eno furlansko. Sledil je samostojen nastop Franca Cernotta, člana pevskega zbora »Rečan«, ki je v slogu popevke ob spremljavi kitare z velikim glasbenim občutkom zapel več pesmi v beneškoslovenskem narečju. Medtem so prizadevni beneški gledališčniki že postavili na oder sceno, ki je ponazarjala revno okolje domače vasi, tako da se je igra lahko začela.

Igra nosi naslov »Emigrant«, napisal pa jo je urednik »Novega Matajurja« in znani narodni delavec v Beneški Sloveniji Izidor Predan, ki se je s to umetniško zvrstjo uspešno spoprijel že v lanskem letu, ko so člani tega gledališča pripravili njegovo igro »Beneška ojcet«. Delo »Emigrant« izredno prepričljivo in nazorno prikazuje današnjo stvarnost v Slovenski Benečiji, ki zaradi pomanjkanja delovnih mest doma izgublja svoje najboljše mlade moči, vasi pod Matajurjem iz dneva v dan bolj propadajo, hiše se prazniijo, izginja tudi do-

mača govorica. Igra ima samo eno dejanje, sestavlja pa jo več slik, v katerih so doživljamo usodo beneške družine od predvojnih časov sem. Ta že v preteklosti huda preizkušana družina je po zadnji vojni izgubila še zadnjega, najmlajšega sina, ki ga je zasulo v belgijskem rudniku. Nekoliko sonca v žalostno stvarnost prinese rojstvo sina, ki se je rodil prav na dan, ko so izvedeli za smrt očeta, rudarja v Belgiji. Ob tem dogajanju spoznamo pomembnejše može v vasi, župnika, ki ga je odlično igral sam Izidor Predan, župana, ki se je v stremljenju po časteh postavil proti zahtevam lastnega ljudstva po narodnostnih in socialnih pravicah, sindikalista, ki se skupaj z župnikom bojuje za napredek svoje ožje domovine, pri tem pa si nakopata sum oblasti in nasprotovanje župana. Igralci so pod spretno režijo Adrijana Rustje iz Trsta tekoče odigrali svoje vloge, prepričljivost njihovega izvajanja pa je še podkrepila pojoča domača beneškoslovenska govorica.

Beneško gledališče je s to enodejanko že uspešno nastopilo na nedavnem »Dnevu emigranta« v Čedadu, nedeljski nastop v Gorici pa je to uspešnost samo še potrdil. Občinstvo je z zanimanjem in vidnim zadovoljstvom sledilo celotni igri in si je bilo gotovo enotno v mnenju, da pomeni gostovanje beneškoslovenskih igralcev in pevskega zbora »Rečan« v Gorici važen dogodek, saj so Benečani celoten spored izvedli z lastnimi močmi, kar je znak, da se svita tudi v Trinkovi deželi in da bodo tudi zanj nastopili boljši časi.

Novice z Goriškega

Prejšnji teden se je sestalo na svojem XVI. obćnem zboru prosvetno društvo »Oton Župančič« iz Standreža, ki ima svoj sedež v novem Domu Andreja Budala na Pilošču. Odborniki so poročali o pozameznih zvrsteh delovanja in pri tem ugotovili zlasti živahno aktivnost mladinskega odseka. Na obćnem zboru so izvolili tudi nov odbor.

V nedeljo, 23. t. m. zvečer, je bilo v kapucinski cerkvi v Gorici ekumensko bogoslužje, ki ga je vodil dr. Jože Markuža in med mašo tudi spregovoril o sodobno pojmovani edinosti med posameznimi krščanskimi cerkvami. Pri maši je nekatere speve iz pravoslavne liturgije v starocerkvenoslovanskem jeziku pel ekumenski zbor iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka. Ta zbor sestavljajo v glavnem pevci zbora »Mirko Filej« in je pred časom že sodeloval pri pravi vzhodni liturgiji v goriški stolnici.

V petek, 21. in v soboto, 22. t. m., je v Novi Gorici zasedala republiška konferenca (obćni zbor) Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Zasedanje so pozdravili tudi predstavniki slovenskih prosvetnih društev v Italiji in Avstriji.

80 let gospe Eme Tomažič

V petek, 28. t.m., obhaja gospa Ema Tomažič v Trstu svojo osemdesetletnico. Gospa Ema je ena najuglednejših in najbolj spoštovanih osebnosti našega življenja na Tržaškem in na Primorskem sploh, njeno ime je tesno povezano z našo bližnjo zgodovino. Njeno življenje se je tesno in neprestano ter usodno prepletalo z važnimi dogodki naše politične in kulturne zgodovine. Ona je mati Pinka Tomažiča, ki je dal življenje za svobodo našega ljudstva, kot žrtev fašistične justice, pa tudi mati Danice, žene nepozabnega pesnika in javnega delavca Stankota Vuka; skupaj z njim je padlo to pogumno in zavedno dekle marca 1944 pod krogami zahrbtnih in do danes neznanih morilcev, ki so hoteli preprečiti njun odhod k partizanom, kjer bi se bil moral Stanko vključiti v vodstvo osvobodilnega gibanja na Primorskem. Malo pozneje je izgubila gospa Ema pri bombardiranju Trsta še svojega moža. Tako so si sledili strašni udarci drug za drugim, katere pa je ta močna žena junaško prenašala. Niso ji zlomili. Vsa leta po vojni se hodila odločno naprej po poti svojih dragih, ki so ji bili prerano in tako okrutno iztrgani, in podpirala vsakršno napredno, svobodoljubno in za narod zaslužno javno, zlasti kulturno delovanje. Pri njej so vse take pobude vedno našle odprta vrata in radodarno pomoč. Tako še danes. To bo ostalo zapisano v naši kulturni zgodovini.

Iz srca ji voščimo, da bi si ohranila svojo zavidanja vredno duševno moč in življenjsko silo tudi za naprej in da bi zdrava in duševno čvrsta doživela še veliko rojstnih dnevo in jubilejnih let. Na zdravje, plemenita gospa Ema!

Odločen nastop slovenskih staršev

Številno odposlanstvo slovenskih staršev s kraškega območja tržaške občine se je v torek, 25. januarja, udeležilo seje tržaškega občinskega sveta, da bi protestiralo proti zavlačevanju rešitve perečih vprašanj, za katere je v prvi vrsti odgovorno pristojno odborništvo tržaške občine. O neurejenem in neusklajenem delovanju tega odborništva kot tudi o nedovzetnosti za specifična vprašanja šolskih problemov slovenske narodnostne skupnosti smo že večkrat poročali in obžalovali, da pristojni odbornik ne kaže pripravljenosti, razumevanja ter primerne učinkovitega nastopa za rešitev vprašanj, ki ne zahtevajo velikih finančnih posegov. Starši so načelnikom vseh političnih skupin osvetlili probleme, katerih rešitev se vleče že več let v Bazovici, Gropadi, Trebčah, na Op-

činah, na Proseku in v Svetem Križu. Svelovalci so se zavzeli za odločno posredovanje. Pobudo za nastop je dal osrednji odbor združenja staršev Didaktičnega ravnateljstva na Opčinah in Srednje šole »S. Kosovel«. Vprašanje zase je zavlačevanje poimenovanj trebenske osnovne šole po Pinku Tomažiču in openske po Francetu Bevku. Tako v teh primerih kot v številnih drugih je razvidno še sumljivo počasno delovanje pokrajinske šolske komisije, ki je pristojna za dokončno odločitev. Tu ponovimo stališče, ki smo ga zavzeli že ob podobnih akcijah za rešitev vprašanj v šoli Karel Širok v ulici Donadoni, v osnovni šoli pri Svetem Jakobu, v primeru lonjskega vrtca in še drugod, da si manjšina ne more privoščiti tratenja dragocenih energij za pravice, ki so nam že zajamčene, zato je treba odločno obsoditi in razkritikati vse one, ki ovirajo svobodni razvoj temelje naše skupnosti, slovenske šole.

—o—

»MLADINA POJE IN IGRA« V FINŽGARJEVEM DOMU

V nedeljo, 30. januarja 1977 bo ob 17. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah večer

»MLADINA POJE IN IGRA«

Nastopajo ansamblji »Najmlajši«, »Zvezde« in »Galebi« ter »Dekliški trio«.

Prisrčno vabljeni!

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi vedno večjih stroškov smo primorani letos zvišati naročnino. Letna bo tako 6 tisoč lir, za inozemstvo pa 8 tisoč lir. Naročnike prosimo za uvidevnost in razumevanje. Uprava

ČLOVEK PROTI LETU 2000

POGLED V ZGODOVINO
ZRAČNEGA GUSARSTVA

Spremembe, ki jih je uvedel Cotton, so se v praksi zelo obnesle, a prvo uradno priznanje je prišlo z nepričakovane strani. Na začetku leta 1940 je bil premeščen skupaj z britanskim ekspedicijskim zborom v Francijo, da bi bil bliže frontnim operacijam. V Tigeauxu je najel vilo in jo kamlufiral z napisom Počitniški dom konvalescenta. Kraj je izbral zato, ker je bil v bližini Meauxa, štaba francoskega letalskega poveljstva. Tam je deloval tudi francoski letalski obveščevalni center in kot literarno zanimivost lahko navedemo, da je tamkaj služboval kot izvidniški pilot tudi slavní Antoine de Saint-Exupéry, ki je tista grenka leta zavezniške nemoči opisal v knjigi Polet v Arras. S polkovnikom Lespairom, ki je poveljeval izvidniški službi, je Cotton takoj navezal plodne stike, saj sta spoznala, da se njuna resorja v marsičem dopolnjujeta. Še prav posebno globok vtis je naredila na Cottona dobra interpretacijska služba Francozov. Zato je izposloval, da se je mlad angleški oficir, Douglas Kendall, lahko udeležil francoskega tečaja. Kendall je postal eden največjih specialistov za interpretacijo in prav francoski tečaj je, mimo naravnega talenta, verjetno veliko pripomogel k temu uspehu. Toda Lespair je

naredil Cottonu še veliko večjo uslugo: pripravil mu je statistike, s katerimi je v Londonu lahko odločilno podprl svojo stvar. Jednat povzetek te statistike, ki je vzela v poštev dobo od začetka sovražnosti pa do srede julija 1940. leta:

— RAF je prefotografirala 2500 kvadratnih milj sovražnikovega ozemlja in pri tem izgubila 40 letal;

— Francozi so prefotografirali 6 tisoč kv. milj, brez izgube edinega Spitfira, ki je sam opravil vse to veliko delo.

— Messerschmitti, ki so dobesedno kosili ostala izvidniška letala, niso imeli najmanjše šanse proti Spitfiru, ki je bil zanje prehiter in je dosegal večjo višino; in vse, kar je bilo vidno s tal, je bila tu pa tam kaka kondenzacijska sled visoko na nebu.

To je bil sicer pripovedoval Cotton že tedne in tedne prej, a doma pač ni nihče prerok in prav francoska statistika je verjetno pripomogla, da se je tehtnica nagnila na pravo stran.

Seveda ni zaspal na lovorikah; takoj nato je usmeril svoj nemirni duh v izboljšanje izkoristka snemalčevega truda. Tudi na polju fotografske interpretacije je vrgel tisti začetni kamenček, ki je sprožil veliki plaz. Z genialnostjo pragmatika je v voz letalskega iz-

vidništva vpregel fotogrametrijo, znanost, ki iz letalskih posnetkov povzema geografske in geometrične podatke. V začetku decembra 1939 se je obrnil s šopom posnetkov na Hemminga, šefa privatne tvrdke, ki si je bila pred kratkim omislila zelo drag švicarski aparat znamke Wild za precizno merjenje in kartografsko prerisavanje letalskih posnetkov. Skozi iskalni mehanizem aparata je moč videti pokrajino v treh dimenzijah. Operater se s kazalno iglo dotakne točke, ki ga zanima, in svinčnik na dolgi ročici mu v poljubni skali zariše relativno pozicijo vsake točke.

Uspeh tega poskusa je bil zelo dober in Cotton se je takoj odločil, da se tokrat posluži admiralitete, da uveljavi novo tehniko in preskrbi interpretacijski sekciji dragoceni »Wild«. Mornariškem glavnemu štabu je bilo tedaj še posebno veliko do informacij iz mogočnega nemškega pomorskega oporišča Wilhelmshaven, kjer je bila zasidrana slavna bojna ladja »Tirpitz«. Teh podatkov mu tradicionalno izvidništvo RAFa dotlej ni bilo zmožno preskrbeti. No, Cotton je bil pri admiraliteti pogost obiskovalec in tako je 10. februarja, bil je to mrzel in jasen dan, kmalu po enajstih vzletel lep, nov Spitfire — Cotton jih je tedaj imel že štiri. Kmalu po treh je bil že nazaj. V 48 urah je »Wild«, kot so ga z občudovanjem imenovali, pripravil čudovito detajlirane karte in načrte pristanišča Emden in oporišča Wilhelmshaven, z vsemi ladjami lepo v skali.

S.M.

Sodobno kmetijstvo

Prispevki za popravilo stanovanjskih prostorov

Vsi tisti kmetovalci, ki nameravajo izvesti v svoji hiši le manjša dela, npr. ureditev kopalnice in stranišča, preureditev notranjih prostorov, popravilo strehe, obnovo ometa v notranjosti stanovanja ali zunaj, ureditev greznice, namestitve centralne kurjave itd. imajo možnost napraviti prošnjo za dodelitev denarnega prispevka v višini največ 400.000 lir v nižinskem ali gričevnatem svetu in do največ 500.000 lir v goratih področjih (vsa Beneška Slovenija, zagrajska, sovedenjska, doberdobska občina na Goriškem, devinsko-nabrežinska, zgoniška, repentaborska občina, del tržaške in del dolinske občine na Tržaškem). Prošnje je treba predložiti do 28. februarja (ta rok velja samo za ta zakon, delžni zakon št. 7 z dne 8.1.1968) in sicer kmetovalci iz ravninskih ali gričevnatih predelov na kmetijskih nadzorništvi, kmetovalci goratih predelov pa na gozdarskih nadzorništvi, ki jih nato posredujejo uradom za gorsko gospodarstvo v Videm. Posebno na Tržaškem je v tej zvezi precej zamotano, saj je velik del pokrajine vključen med gorata področja, za katera pa razen glede nekaterih kmetijskih zakonov ni pristojno Kmetijsko nadzorništvo, kot bi bilo najbolj naravno. To povzroča kmetovalcem vrsto nevšečnosti, saj morajo njihove prošnje v Videm, kar je vzrok za počasnost postopka (zlasti je to hudo, ko gre za pobude na podlagi Zelenega načrta, ko kmetovalci dolgo ne vedo, ali bodo dobili za načrtovana dela kak prispevek ali ne). Zadnje mesece je bilo slišati, da bo pristojnost za vse, kar je v zvezi s kmetijstvom, poverjena izključno kmetijskim nadzorništvom. Ne vemo, koliko so se za problem zanimali kmetijske sindikalne organizacije, dejstvo je, da čas teče, problem, kljub zagotovitvi, pa ni še rešen.

Kako napiše prošnjo

Prošnjo je treba napisati na kolkovanem papirju. Z njo je treba predložiti družinski list, iz katerega je razvidno, da je prosilec kmetovalec, potrdilo o stalnem bivališču in pa predračun, t. j. podrobni seznam del z merami in stroški posameznih postavk. Začetek del je vezan na dovoljenje nadzornišтва oziroma urada za Gorsko gospodarstvo. Pri delih, za katere je predpisana faktura (gretje), je treba paziti, da imajo fakture poznejši datum od dovoljenja urada.

Zakon je dosedaj doživel precej ugoden sprejem s strani kmetovalcev. V nekaterih pokrajinah pripravijo skoraj vso dokumentacijo kmetijske sindikalne organizacije (verjetno proti majhni denarni odškodnini), slabše je, če se kmetovalci obrnejo na razne tehnike, ker le-ti niso ravno najbolj poceni. Ponekod grede precej na roko kmetovalcem pristojni kmetijski uradi, kar pa je odvisno od dobre volje posameznih kmetijskih funkcionarjev. Umestno bi zato bilo, da bi se v tej smeri sindikalne organizacije še bolje organizirale in proti določenemu znesku za svoje delo same pripravile kmetovalcem vso potrebno dokumentacijo (v bistvu gre za stipkanje

prošnje ter pripravo merskega predračuna).

Dolgoročna posojila za izgradnjo ali obnovo kmečkih stanovanjskih hiš

Isti zakon predvideva v svojem členu št. 2 dolgoročna posojila z nizko obrestno mero za izgradnjo novih ali obnovo in preureditev starih stanovanjskih hiš. Pravico do posojil imajo kmetovalci, ki imajo najmanj 6 hektarov posevne površine (pri izračunavanju skupne posevne površine se največ vrednoti zelenjadne in cvetličarske nasade, teoretično zadostuje 6000 kvm takega nasada za dodelitev prošnje). Višina posojila je odvisna od velikosti površine. Predpogoj za dodelitev posojila je, da je prosilec lastnik zemljišča, kjer se gradi oz. obnavlja hiša. Dokumentacija je v tem primeru bolj obširna (posestni list, zemljiškoknjižni izpisi, mapni izvleček, tehnično poročilo, merski predračun, načrt, gradbeno dovoljenje, družinski list). V tem primeru je bolje se obrniti na gradbenega tehnika (gradbeni izvedenec, inženir ali arhitekt), ki ima izkušnje na tem področju.

Vsekakor je priporočljivo, da se kmetovalci predhodno posvetujejo s kmečkim sindikatom.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

ANONIMO VENEZIANO:
B E N E Č A N K A
(La Venexiana).

V soboto, 29. t.m. ob 20,30 - Abonma red F

OBČNI ZBOR DRUŠTVA
SLOVENSKIH UPKOJENCEV

Društvo slovenskih upokojencev v Italiji s sedežem v Trstu vabi na 5. redni občni zbor, ki bo v sredo, 2. februarja 1977, ob 15.30 v Gregorčičevi dvorani v Ul. Gepa 9, I. nadstr. s tem-le dnevnim redom: 1. Otvoritev in pozdravi, 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, 3. Poročila, 4. Razrešnica, 5. Volitve, 6. Razno.

Ako ob napovedani uri ne bo navzoče zadostno število članov potrebno za sklepčnost, se bo začel občni zbor pol ure kasneje ob vsakem številu navzočih.

Člani, ki ne morejo priti na občni zbor, lahko pismeno pooblastijo drugega člana, da v njihovem imenu glasuje. Vabljeni so tudi slovenski upokojenci, ki bi se hoteli vpisati v društvo.

Odbor

—o—

EKUMENSKO SREČANJE

V okviru tedna za krščansko edinost je bila v nedeljo, 23. januarja, na Montuci ekumenska slovesnost pri kateri so sodelovali ob velikem številu vernikov škofov vikar dr. Škerl, pravoslavni duhovnik tržaške pravoslavne cerkve Ivič ter ljubljanski evangeličanski pastor Vladimir Miselj, ki je podal tudi ekumensko misel. Pri slovesnosti je sodeloval zbor srbske pravoslavne občine pod vodstvom dirigenta Ubalda Vrabca.

—o—

Levi skrajneži v Španiji, ki so ugrabili v zadnjem času dva visoka vladna funkcionarja, od katerih je eden general in predsednik vrhovnega vojaškega sodišča, so povzročili reakcijo skrajnih frankističnih elementov, ki so opravili pravi pokol v neki filokomunistični advokatski pisarni. Ubili so štiri advokate in nekega nameščenca, štiri druge pa ranili. Bati se je, da bi poskusila izvesti frankistična desnica udar in strahovlado, kar bi onemogočilo nadaljevanje procesa demokratizacije.

Eurokomunizem in disidenti

(Nadaljevanje s 1. strani)

noevropskih partij, ki so na vladi, poleg tega pa tudi za zelo nevaren politično-ideološki odklon.

Kontestacija je v različnih vzhodnoevropskih državah precej različna, na Poljskem gre za gospodarska vprašanja, na Češkoslovaškem za zahtevo po svobodi, v Sovjetski zvezi za človečanske svoboščine. Vendar pa vzhodnoevropske disidente povezuje neka stična točka: odklanjanje totalitarnega režima, iskanje novih oblik sodelovanja širokih množic pri vodstvu države, večja svoboda, z eno besedo: socializem s človeškim obrazom. To je razvidno iz izjav, ki jih pošiljajo predstavniki oporečniških gibanj italijanski partiji. Štiriindvajsetčlanski poljski odbor za obrambo delavcev so ustanovili 21. julija lani in ga vodi znani ekonomist Edward Lipinski. Ideolog pa je 40-letni Jaček Kuron, ki je bil leta 1966 izključen iz partije in bil nato dvakrat obsojen iz političnih razlogov. V pismu, ki ga je poslal Berlinguerju, poudarja, da je glavni krivec poljske gospodarske krize (vlada je junija skušala podvojiti cene najosnovnejšim življenjskim potrebščinam) enostrankarski sistem brez

opozicije, ki bi svobodno nadzorovala delo izvršne oblasti. Kuron se zavzema za postopno odcepitev od Sovjetske zveze vsaj do takšne stopnje, kot je v svoji neodvisnosti odvisna od Sovjetske zveze Finska. To je torej zdaj sen Poljakov, ki se dobro zavedajo, da bi Kremelj vsak oboroženi poskus vstaje zatrl v krvi.

Položaj v Pragi, kjer je preko 300 intelektualcev podpisalo »Charto 77«, je dobro znan, kakor tudi položaj v Sovjetski zvezi, kjer je Nobelov nagrajenec Saharov dobil še poslednji opomin, naj ne vztraja pri širjenju »protisovjetskih« vesti. Vprašanje pa je, zakaj so se prav zdaj vzhodnoevropski disidenti skoraj istočasno odločili za boj za demokratizacijo. Razlogov je verjetno več. Med temi bi omenili pomoč, ki jim jo daje evrokomunizem kot politični argument. Drugi razlog je helsinški sporazum o širjenju idej, ki ga je podpisala tudi Sovjetska zveza, vendar ga še dalje po svoje izvaja, saj je na primer v Moskvi še vedno prepovedano hraniti časopise in revije iz zahodnih držav. Razlog za vedno živahnjšo akcijo disidentov pa lahko vidimo tudi v bližnji beograjski konferenci, na kateri bodo junija preverili, kako se izvaja helsinški sporazum.

ŠAH

O patu je zadnjič tekla beseda in s patom bi lahko nadaljevali, vse dokler bo Novi list izhajal. Toliko je izmišljenih in dejanskih zaključkov partij, ki jih ne moremo drugače označiti kot: pat. Proti takšnemu doslednemu početju pa gojimo pomislek: zavedamo se, da prepogosta raba besedo izprazni, tako da ostane brez zaželenega učinka (glej n.pr. »gospodarsko krizo« v italijanskem in »samoupravljanje v slovenskem časopisju«). Dalje je šah tako bogata zadeva, da bi bilo neumno se v njem kakorkoli omejevati. Vse to krepko drži in vendar — pa naj bo to pod vplivom zastarele pedagogike, ki vелеva ponavljati ali ker nam nič boljšega ne prihaja na misel — se bomo danes še enkrat pomudili pri patu.

BELI: Ke8, Ld6, Se5, g6, h7

ČRNI: Kg7, De1, Te3, Sb4, Lf3.

Beli na potezi remizira.

V tej študiji Mattisona in Behtinga (1924) zoperstavlja beli črni dami in trdnjavi le svoja kmeta, od katerih se bo moral eden vrhu tega še žrtvovati. In vendar bo s popolno igro le dosegel remi, ki bo, če izvezamemo stranske in se omejimo le na glavni varianti, obakrat imel podobo pata. Tako mora igrati:

1.h8-D+Kh8: (izsiljeno), 2.Kf8!!

Glavna grožnja je sedaj 3.Sf7 mat. Proti njej ima črni dve obrambi, obe enako nezadostni:

A) 2...Te5: , 3.g7+Kh7 , 4.h8-D+ Kh6 , 5. Le5: (položaj je remi; če pa črni zažvevo forsira...) 5...De5: , 6.De6 + De6: (...je spet patremi);

B) 2...Ld5 , 3.Sf7+!! (kljub vsemu!) 3...Lf7: (sedaj se beli ne sme prenačliti in vzeti črnega lovca; za pat mora pasti njegov lovec) 4. Le5+ Te5: (izsiljeno) , 5.gf7:!!!

Poteza, ki jo je zelo težko videti! Saj ostaja po njej črni z bogato izbiri nič manj kot 35 potez (poskusi in prešteji!), od katerih pa nobena ne reši belega pata razen 5...Te8+, ki pa po 6.f8-D ravno tako z remijem zapečati partijo.

35 potez in nobena, da bi spremenila neodločeni izid: ali ni to unikum?

—o—

Deželna vlada Furlanije - Julijske krajine je te dni razdelila svoje podpore slovenskim kulturnim ustanovam in tisku za leto 1976. Podpore sicer niso ravno obilne, so pa zelo dobrodošle.

So krivi slovenski salezijanci?

V hrvaškem cerkvenem glasilu »Glas koncila«, ki ima na Hrvaškem podobno vlogo kot »Družina« v Sloveniji, se že skozi več številke nadaljujejo dopisi bralcev, ki grajajo dejstvo, da albanski katoličani v črnogorskem glavnem mestu niso deležni maše in pridige v albanščini, čeprav predstavljajo večino tamkajšnjih katoliških vernikov. Župnijo, ki razpolaga z veliko in moderno cerkvijo, katero so pomagali zgraditi svoj čas francoski verniki, upravljajo baje slovenski salezijanci. Na prvo pritožbo nekega albanskega katoličana v »Glasu koncila« je titograjski župnik odgovoril, da baje Albanci sami želijo, da bi bila maša in pridiga v srbskem jeziku, ker pošiljajo otroke v šole s srbskim oziroma

srbo-hrvatskim jezikom in ker tudi drugače živijo v okolju, ki govori srbsko-hrvaško in jim je ta jezik bolj tekoč in potreben, občevalni jezik. Proti temu so se oglasili drugi z dopisi, v katerih opozarjajo, da bi se morali ozirati duhovniki na materin jezik in narodnost svojih vernikov, kar je tudi v skladu z navodili Cerkev po drugem vatikanskem cerkvenem zboru: v cerkvi naj vlada živi jezik ljudstva. Dopisi tudi pravijo, da imajo albanski katoličani (mišljeni so vedno Albanci s Kosova) danes že dovolj svojih mladih duhovnikov, ki bi lahko prevzeli župnijo v Titogradu. Mašo in pridigo v albanščini imajo mnogo manjše albanske verske skupnosti, kakor pa je tista v Titogradu, kjer živi precejšnje število albanskih vernikov.

Težko je razumeti, da bi se ravno slovenski salezijanci upirali upravičeni želji albanskih katoličanov, glede na to, da ravno Slovenci zelo dobro vemo, kaj pomeni materin jezik v cerkvi.

Zadnja številka »Glas koncila« prinaša na prvi strani fotografijo, v notranjosti pa obširen članek o »hajdučkem popu« Josipu Velikanju, ki je bil doma iz Spodnje Idrije in je krotil svoje podivjane »vernike« v Juršičih v Istri ne le s križem, ampak tudi z nabito pištolo, zraven pa jih učil delati in bil zadovoljen, ko so mu začeli krasti sadne sadike, češ, »zdaj pa bo kaj, se že zanimajo!«. Istotam najdemo članek o problemu gradnje mošeje v Ljubljani. List prinaša tudi kratek članek o smrti Vladimira Truhlarja z njegovo fotografijo. »Glas koncila« je odlično in zelo živahno urejevan.

—o—

PREDAVANJA NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA bo tudi letos nadaljevala s svojimi tradicionalnimi predavanji. Od 2. februarja 1977 do 6. aprila 1977 bodo vsako drugo sredo od 18,30 v Kulturnem domu v Trstu naslednja predavanja ciklusa šestih predavanj z naslovom:

RAZVOJ SLOVENSKE ARHITEKTURE

Predavali bodo priznani slovenski strokovnjaki iz Ljubljane.

1. v sredo, 2. febr. 1977

dr. Marjan Zadnikar: Predromanska in romanska arhitektura.

2. v sredo, 16. febr. 1977

dr. Ivan Komelj: Gotska arhitektura.

3. v sredo, 2. marca 1977

univ. prof. dr. Nace Šumi: Arhitektura

16. in 17. stoletja.

4. v sredo, 2. marca 1977

dr. Ivan Sedej: Ljudsko stavbarstvo.

5. v sredo, 6. aprila 1977

univ. prof. dr. Nace Šumi: Arhitektura

18. in začetek 19. stoletja.

6. v sredo, 20. aprila 1977

prof. Stane Bernik, umet. zgod.: Sodobna arhitektura in oblikovanje.

Vstop je prost. Vabljeni vsi, zlasti pa šolska mladina.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Russetti 14 - tel. 77-21-51

IZREDNO POMEMBNO ŠTUDIJSKO SREČANJE V TRSTU

(Nadaljevanje s 3. strani)

značilnosti naše narodnostne skupnosti, ki so bile doslej pri nas na splošno zanemarjene, a katerih pravilna ureditev prav gotovo pogojuje nadaljnji razvoj in napredek nacionalne manjšine. Na simpoziju bo torej poudarek na tistih dejavnikih — družba, gospodarstvo in prostor — brez katerih narodna manjšina ni in ne more biti celovita, saj ostane na ravni folklorne, četudi bi imela še tako urejene in razvejane druge dejavnike, kot so jezik, kultura, šola itd.

Na simpoziju bodo poročali o izsledkih socio-gospodarskih in prostorskih raziskav v Kanalski dolini, v vzhodni Benečiji, goriški (Štandrež) in tržaški pokrajini (tovorno postajališče na Fernetičih, področje industrijske cone na Krasu). Namen vsega tega je seznaniti slovensko manjšino samo, matično skupnost in seveda tudi večinsko skupnost v naši deželi o dejanskem stanju ozemlja, na katerem živi slovenska manjšina.

Simpozij, ki ga prireja SLORI, je tembolj aktualen, ker je bil v lanskem decembru objavljen deželni urbanistični načrt, ki je najzgovornejši dokaz ne samo neobčutljivosti pristojnih deželnih organov za družbena, gospodarska in prostorska vprašanja naše narodnostne skupnosti, temveč tudi dokaz popolnega ignoriranja tovrstne problematike. Tudi zaradi tega je treba simpozij pozdraviti in njegovim prirediteljem zaželei čimvečji uspeh.

Pomen slovenščine

(nadaljevanje s 1. strani)

se v mestu nerodno počuti in obnaša, pa naj gre za slovenskega človeka s podeželja v pred prvo vojno nemško govorečem Mariboru ali Celju in italijansko govoreči Gorici ali Trstu, pravzaprav nasproti bolj ali manj nadutemu meščanstvu; ali pa za podeželsko narečje v soočenju z mestno govorico v primeru Dunaja in okolice ali Londona in Pariza itd. Po drugi strani je spet znano, kako grobo in nerodno se meščani obnašajo na podeželju, v njem ne dovolj poznanem in nedoživljanem okolju. Gre torej za socialno razmerje, ki se en-

krat odrazi na narečni, drugič na jezikovni (nacionalni) ravni. Sodimo pa največkrat po posledici, kakor jo vidimo, namesto po vzrokih. Torej, slovenski ljudje so v mestnem okolju strahoponižni ipd., v kolikor jim je novo, ne dovolj poznano, in ne zato, ker so Slovenci. Tudi slovenski človek iz mesta se obnaša drugače.

Zato se je treba izogibati prenačljenih sodb, ki jim pogosto botruje še neprebolela preteklost, in se raje potruditi za spoznanje resničnosti, ki zna biti mnogo manj pesimistična, kot pa se nam sprva dozdeva.

Š.